

Rolnummer 5517
Arrest nr. 139/2013 van 17 oktober 2013

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door het Hof van Beroep te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en M. Bossuyt, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 5 november 2012 in zake V.L. tegen M. B.H. en C.R., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 15 november 2012, heeft het Hof van Beroep te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 330, § 1, vierde lid, [van het Burgerlijk Wetboek], in zoverre het een absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt voor de vordering tot betwisting van een erkenning van vaderschap die meer dan een jaar na de ontdekking van zijn vaderschap door de biologische vader is ingesteld, de artikelen 22 en 22bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het EVRM ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- V.L. en C.R.;
- M. B.H.;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 18 september 2013 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. N. Gallus en Mr. A.-C. Mahaux, advocaten bij de balie te Brussel, voor V.L.;
 - . Mr. N. Massager en Mr. G. Goetghebuer *loco* Mr. F. Christiaens, advocaten bij de balie te Brussel, voor C.R.;
 - . Mr. D. Sterckx en Mr. L. Sterckx, advocaten bij de balie te Brussel, voor M. B.H.;
 - . Mr. E. de Lophem, tevens *loco* Mr. S. Depré, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en E. Derycke verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

V.L. heeft bij de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel een vordering ingesteld tot betwisting van de erkenning, door M. B.H., van het vaderschap van een in 2005 geboren kind. Hij vorderde eveneens een genetisch deskundigenonderzoek te gelasten alvorens recht te doen.

Voor de Rechtbank heeft M. B.H. de ontvankelijkheid van de vordering betwist wegens zijn bezit van staat van vader en wegens de verjaring afgeleid uit artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Bij tussenvonnis van 15 juli 2009 heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel geoordeeld dat het door M. B.H. aangevoerde bezit van staat onzeker is en dat de vordering niet te laat werd ingesteld. Zij verklaart de vordering derhalve ontvankelijk en beveelt een genetisch deskundigenonderzoek.

In het verslag van het genetisch deskundigenonderzoek komt men tot de conclusie dat de waarschijnlijkheid van het vaderschap van V.L. 99,999 pct. bedraagt.

M. B.H. heeft vervolgens tegen het vonnis van 15 juli 2009 een beroep ingesteld via een verzoek tot herroeping van het gewijsde, gegrond op artikel 1133, 1° en 2°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Ter staving van dat beroep doet hij gelden dat, hoewel de moeder van het kind, C.R., en V.L. hebben betwist een DNA-test te hebben laten uitvoeren vóór het instellen van de procedure, uit verklaringen die C.R. op 11 juli 2008 aan de politie heeft afgelegd, waarvan hij zelf pas op 23 september 2009 kennis heeft gehad, is gebleken dat zij heeft beweerd ten minste één jaar eerder een vaderschapstest te hebben laten uitvoeren. M. B.H. verzoekt de Rechtbank dus het vonnis van 15 juli 2009 te herroepen en de vordering tot betwisting van erkenning van vaderschap onontvankelijk te verklaren wegens het niet tijdige karakter ervan.

Bij vonnis van 1 maart 2011 verklaart de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel het verzoek tot herroeping van het gewijsde ontvankelijk, herroept het op 15 juli 2009 gewezen vonnis, verwijst de zaak naar de rol en verzoekt de partijen de zaak in gereedheid te brengen op de oorspronkelijke vordering.

V.L. en C.R. hebben tegen die beslissing hoger beroep ingesteld.

In zijn arrest waarin de prejudiciële vraag wordt gesteld, is het Hof van Beroep te Brussel allereerst van oordeel dat het terecht is dat de eerste rechter het verzoek tot herroeping van het gewijsde ontvankelijk en gegrond heeft verklaard. Daaruit volgt dat het hoofdberoep van V.L. en het incidenteel beroep van C.R. niet-gegrond zijn.

Het Hof van Beroep preciseert vervolgens dat het verzoek tot herroeping van het gewijsde een devolutieve kracht heeft, waardoor de grond van de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de rechter die het toewijst.

M. B.H. verzoekt het Hof van Beroep in dat verband de exceptie van verjaring die is afgeleid uit artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek aan te nemen en de oorspronkelijke vordering onontvankelijk te verklaren, terwijl V.L. en C.R. het Hof verzoeken de oorspronkelijke vordering niet alleen ontvankelijk maar eveneens gegrond te verklaren.

Het Hof van Beroep te Brussel doet opmerken dat krachtens artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek, V.L. zijn vordering tot betwisting van de erkenning van vaderschap diende in te stellen binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is. Het Hof wijst erop dat de ontdekking van het biologische vaderschap in de regel samenvalt met de kennisneming van het resultaat van een DNA-vaderschapstest waardoor dat vaderschap wordt bevestigd.

Zich baserend op de feiten, is het Hof van Beroep van oordeel dat een vaderschapstest wel degelijk is uitgevoerd en het mogelijk heeft gemaakt het biologische vaderschap van V.L. te bevestigen. Het Hof geeft ook te kennen dat men als voldoende aangetoond kan beschouwen dat V.L. meer dan één jaar vóór het instellen van zijn vordering kennis heeft genomen van de resultaten van die test. Het Hof zou dus de verjaring van de vordering tot betwisting van erkenning van vaderschap moeten vaststellen.

Het Hof is echter van oordeel dat in aansluiting op de door het Grondwettelijk Hof gewezen arresten nrs. 20/2011 van 3 februari 2011 en 122/2011 van 7 juli 2011 men zich vragen dient te stellen over de overeenstemming van de absolute grond van niet-ontvankelijkheid die is afgeleid uit de verjaring ingesteld bij artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 22 en 22bis van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Te dezen zou het feit de exceptie van verjaring als absolute grond van niet-ontvankelijkheid aan te nemen het Hof zowel beletten de aanwezige belangen tegen elkaar af te wegen als te dezen het hoger belang van het kind te beoordelen. Hoewel het vaststellen van een verjaringstermijn in het algemeen kan worden verantwoord door de zorg om de

rechtszekerheid en een definitief karakter van de familiale relaties te waarborgen, kan men zich afvragen of te dezen de korte verjaringstermijn die aan de biologische vader is opgelegd om de erkenning van vaderschap te betwisten na de ontdekking van zijn eigen biologische vaderschap, in overeenstemming is met inzonderheid de artikelen 22 en 22bis van de Grondwet, in zoverre die termijn aan de rechter geen enkele beoordelingsbevoegdheid meer laat ten aanzien van de omstandigheden van het voorliggende geval.

Het Hof van Beroep beslist derhalve de hierboven weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. V.L. en C.R. preciseren allereerst dat zij thans een gezin vormen dat verenigd is rond hun twee kinderen, het kind waarvan V.L. het vaderschap opeist en een ander kind dat in 2009 is geboren. Zij doen bovendien gelden dat nooit enig bewijs van de realiteit van de officieuze vaderschapstest is overgelegd en dat, in tegenstelling met hetgeen het Hof van Beroep te Brussel heeft gesteld, die officieuze test niet het aanvangspunt kan vormen van een verjaringstermijn voor een vordering die te maken heeft met de afstamming, dat wil zeggen een fundamenteel element van de identiteit van het kind.

Met betrekking tot de prejudiciële vraag zijn de partijen van mening dat, hoewel de zorg van de wetgever om de rechtszekerheid te verzekeren door het vermijden dat de afstammingen te laat in het geding worden gebracht, kan passen in het kader van de bescherming van het kind op het vlak van de stabiliteit van zijn staat, het absolute en abstracte karakter van de grond van niet-ontvankelijkheid de bepaling strijdig maakt met de artikelen 22 en 22bis van de Grondwet, afzonderlijk gelezen of in samenhang met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Dat karakter verbiedt immers elke analyse van de bijzonderheden van elk voorliggend geval en dus elke afweging van de aanwezige tegengestelde belangen, afweging die onontbeerlijk is aangezien, tegenover de tegenstelling van de belangen, de voorkeur dient te worden gegeven aan het hoger belang van het kind.

Zich baserend op de arresten nrs. 20/2011, 96/2011 en 122/2011 van het Hof, besluiten de partijen dat elke abstracte, absolute, definitieve hinderpaal die belet zich tot een rechter te wenden opdat hij *in concreto* uitspraak doet over de aanwezige belangen, strijdig is met de Grondwet en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De partijen doen voorts gelden dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens eveneens verscheidene arresten heeft uitgesproken waarin in herinnering wordt gebracht dat de ontstentenis van een procedure of het bestaan van onbuigzame proceduretermijnen hinderpalen vormen die strijdig zijn met de eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven in de zin van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Het Hof heeft aandacht voor de verwezenlijking van een passend evenwicht tussen de verschillende aanwezige rechten en belangen, de belangen van de individuen en die van de samenleving alsook de uiteenlopende belangen van de individuen. Uit die rechtspraak blijkt dat het Hof de abstractie van de absolute onmogelijkheden weigert en van de Staten eist dat een concrete evaluatie van het relatieve gewicht van de aanwezige belangen kan plaatshebben; bij die evaluatie is het belang van het kind bijzonder belangrijk.

De partijen zijn derhalve van mening dat de vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

A.2. M. B.H. gaat ervan uit dat het geval dat het dichtst aansluit bij het aan het Hof voorgelegde voorbeeldgeval dat is dat heeft geleid tot het arrest nr. 54/2011 van 6 april 2011.

Het thans voorliggende geval onderscheidt zich van het in dat arrest aan het Hof voorgelegde geval, aangezien te dezen wordt verzocht de grondwettigheid van de termijn na te gaan wanneer diegene die het biologische vaderschap opeist, over de volledige duur ervan heeft beschikt om de procedure in te stellen.

Meer in het algemeen dient de vervaltermijn van één jaar niet te worden afgewezen in het geval waarin een vordering tot betwisting wordt ingesteld door een persoon die bewust met kennis van zaken van mening is geweest de vordering niet binnen de wettelijke termijn te moeten instellen, waarbij hij aldus, door zijn

onthouding, zijn eigen voorstelling van het belang van het kind tot uitdrukking brengt. De beoordeling van het belang van het kind moet in werkelijkheid niet gebeuren op basis van de procedurele situatie van een enkele partij, wanneer die werkelijk de mogelijkheid om binnen de wettelijke termijn in rechte op te treden heeft genoten, maar op basis van de omstandigheid dat dat belang opnieuw kan worden onderzocht wanneer het kind zelf de jaren van onderscheid heeft bereikt, en dat een vordering zal kunnen worden ingesteld om de belangen tegen elkaar af te wegen wanneer dat kind de leeftijd van twaalf jaar zal hebben bereikt.

In zijn arrest nr. 20/2011 is het Hof van oordeel geweest dat de door de wetgever nagestreefde doelstellingen, namelijk de rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, beschermen, legitieme doelstellingen zijn waarmee de wetgever rekening kan houden om te verhinderen dat de betwisting van vaderschap onbeperkt wordt uitgeoefend. De partij concludeert dat, aangezien de in het geding zijnde bepaling in een andere tijdspanne voorziet waarin het kind zelf, vanaf de leeftijd van twaalf jaar, indien het dat opportuun en in overeenstemming met zijn belang acht, de uit een erkenning ontstane vaderschapsband in het geding kan brengen, de wetgever, zonder dat die maatregel als onredelijk of onevenredig kan worden beschouwd, vermocht te bepalen dat de biologische vader in rechte dient op te treden binnen een jaar vanaf de dag waarop hij de zekerheid omtrent zijn vaderschap heeft verkregen.

A.3. Zich baserend op de arresten nrs. 20/2011, 96/2011 en 122/2011, is de Ministerraad van mening dat de in het geding zijnde bepaling objectief en redelijk kan worden verantwoord. Zij doet geen absolute grond van niet-ontvankelijkheid ontstaan aangezien zij voor de persoon die de afstamming opeist, een verjaringstermijn van één jaar vastlegt vanaf de ontdekking dat die persoon de vader of de moeder van het kind is. Zij belet de rechter dus niet op absolute wijze de aanwezige belangen tegen elkaar af te wegen. Zij belet hem pas na afloop van een termijn van één jaar tot dat onderzoek over te gaan. Het is derhalve de nalatigheid van de vader of de moeder die zijn of haar biologische ouderschap heeft ontdekt, die dat gevolg heeft : omdat hij of zij heeft beslist om niet binnen de termijn een vordering tot betwisting in te stellen, zal het onderzoek van de aanwezige belangen niet volledig kunnen plaatsvinden. Om nog preciezer te zijn, de vader of de moeder die zijn of haar biologische ouderschap ontdekt en nalaat om binnen het jaar na die ontdekking in rechte op te treden, ontzegt de rechter slechts rekening te houden met zijn of haar belangen, op grond van een vordering die hij of zij instelt.

De Ministerraad onderstreept bovendien dat de inkrimping van de verjaringstermijn die bij de hervorming van 2006 door de wetgever is gewild, in werkelijkheid slechts schijnbaar is, aangezien het criterium van de ontdekking van het biologische vaderschap dat van de « gerechtvaardigde twijfel » als aanvangspunt van de verjaringstermijn vervangt. Het vaderschap dient dus te zijn vastgesteld vóór de verjaringstermijn begint te lopen. In de praktijk zal die bewijsvoering pas plaatsvinden ter gelegenheid van een gerechtelijk deskundigenonderzoek, zodra de zaak bij de rechter aanhangig is gemaakt. De Ministerraad doet opmerken dat te dezen de ontdekking van het vaderschap vroeger heeft plaatsgehad. Die situatie lijkt uitzonderlijk. Het is echter paradoxaal een DNA-test uit te voeren en de termijn om de vordering tot betwisting van vaderschap in te stellen, te laten verstrijken.

De Ministerraad onderstreept ten slotte dat de verjaringstermijn het kind niet belet zijn rechten te doen gelden. Het kind beschikt immers over een termijn van tien jaar om die vordering in te stellen, dat wil zeggen tussen de leeftijd van twaalf en tweeëntwintig jaar. Daaruit volgt dat de rechten van het kind door de in het geding zijnde bepaling niet in gevaar worden gebracht.

De Ministerraad oordeelt ten slotte dat de verjaringstermijn het niet onmogelijk maakt rekening te houden met het belang van de vader. Met dat belang zou rekening kunnen worden gehouden, in het bijzonder ter gelegenheid van de door het kind ingestelde vordering. Aldus is het recht op privé- en gezinsleven van de vader die zijn ouderschap heeft ontdekt niet definitief in gevaar gebracht, zelfs na het verstrijken van de verjaringstermijn. Met dat belang kan eveneens rekening worden gehouden om de bijzondere band van affectie met het kind in te stellen, die het mogelijk maakt aan een persoon een recht op persoonlijke relaties met het kind toe te kennen.

De Ministerraad besluit dat de situatie die in deze zaak in het geding is, zeer verschillend is van die welke in het geding is in het arrest nr. 20/2011, waar er voor de rechter geen enkele mogelijkheid bestond om rekening te houden met de vaststaande feiten en de belangen van alle betrokken personen. De wetgever vermocht op rechtmatige wijze ervan uit te gaan dat het in naam van inzonderheid de stabiliteit van de families, en zonder de belangen van de vader noch van het kind « absoluut » in gevaar te brengen, noodzakelijk was aan de persoon die zijn ouderschap ontdekt één jaar te geven om in rechte op te treden ter betwisting van vaderschap.

De Ministerraad besluit dat de vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

A.4. V.L. en C.R. antwoorden dat het niet de verjaringstermijn als dusdanig is die met de prejudiciële vraag ter discussie wordt gesteld, maar het onaantastbare karakter ervan dat een beoordeling *in concreto* van de situatie van het kind belet, heel in het bijzonder in de gevallen waarin, zoals te dezen, het affectieve, daadwerkelijke en biologische vaderschap dat van de eiser in betwisting en niet dat van de erkenner is.

Het argument dat is afgeleid uit de mogelijkheid voor het kind, wanneer het de leeftijd van twaalf jaar zal hebben bereikt, om persoonlijk in rechte op te treden ter betwisting van vaderschap, schendt het belang van dat kind in zoverre het ertoe leidt dat het ogenblik waarop zijn afstamming van vaderszijde opnieuw zal kunnen worden onderzocht en eventueel zal kunnen worden vernietigd, met verscheidene jaren wordt uitgesteld, met als gevolg een toegenomen risico op verlengde rechtsonzekerheid.

De partijen herinneren voorts aan de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot de afweging van de aanwezige belangen waarbij rekening dient te worden gehouden met de noodzaak een wettelijke regel niet te laten prevaleren op een biologische en sociale werkelijkheid wanneer die wettelijke regel botst met de vaststaande feiten en de wensen van de in eerste instantie betrokken personen. De handhaving van een erkenning van vaderschap die strijdig is met de biologische waarheid maar ook met de socio-affectieve waarheid, is in strijd met het belang van het kind in zoverre zij het kind de toegang tot zijn recht om zijn oorsprong te kennen en zijn recht op een identiteit die niet alleen met de biologische realiteit maar ook met de socio-affectieve werkelijkheid overeenstemt, ontzegt.

A.5. M. B.H. antwoordt dat het niet erom gaat voor het Grondwettelijk Hof terug te komen op de feiten van de zaak, maar ze te onderzoeken vanuit het perspectief dat is geschetst door het verwijzende rechtscollege, dat van oordeel is geweest dat het aanvangspunt van de verjaringstermijn de uitvoering van een vaderschapstest is.

Bovendien stemt de relatie van een kind met zijn gescheiden ouder, die bevestigd is door een secundair recht van huisvesting, overeen met een socio-affectieve werkelijkheid, die niet kan worden genegeerd. Men kan derhalve niet ervan uitgaan dat de erkenning van het kind frontaal botst met de vaststaande feiten en de wensen van de betrokken personen, zonder iemand werkelijk ten goede te komen.

M. B.H. is ten slotte van mening dat de wetgever, bij de afweging van de belangen van de gemeenschap en van de individuen, enerzijds, en van de concurrerende belangen van de partijen, anderzijds, na het verstrijken van een bedenktijd van één jaar die openstaat voor de biologische vader, de relatie die tussen het kind en zijn wettelijke vader bestaat, vermocht te laten prevaleren.

A.6. De Ministerraad antwoordt dat door lange uitzettingen te wijden aan de feiten van de zaak, de partijen niet de wet bekritisieren maar de toepassing ervan *in casu* door de verwijzende rechter. Het Grondwettelijk Hof is echter niet bevoegd om de motivering van de verwijzingsbeslissing ter discussie te stellen. Het komt het Hof niet toe het geschil te beslechten in de plaats van de verwijzende rechter.

De Ministerraad onderstreept bovendien de verschillende aard van de rechtsmacht van het Hof te Straatsburg, dat zich *in concreto* uitspreekt, en de rechtsmacht van het Grondwettelijk Hof, dat zich uitspreekt over een wetsbepaling en niet over de toepassing ervan door de rechtscolleges van de rechterlijke orde. Een vaststelling, door het Hof te Straatsburg, van een schending van het Europees Verdrag dient dus niet noodzakelijk te leiden tot een vaststelling, door het Grondwettelijk Hof, van een schending van de Grondwet.

Uit een analyse van de door V.L. en C.R. aangehaalde rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens besluit de Ministerraad ten slotte dat de onderzochte gevallen zeer verschillend zijn van het thans voorliggende geval. V.L. heeft, gedurende een termijn van één jaar, de gelegenheid gehad het vaderschap dat hij opeiste te laten onderzoeken in het licht van de biologische bewijzen. De beperking die bij de in het geding zijnde bepaling is gesteld, is dus niet absoluut zoals zij dat was in de verschillende arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

- B -

B.1. Artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« § 1. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van degene die het heeft erkend, kan de erkenning van het moederschap worden betwist door de vader, het kind, de vrouw die het kind heeft erkend en de vrouw die het moederschap van het kind opeist. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van degene die het heeft erkend, kan de erkenning van het vaderschap worden betwist door de moeder, het kind, de man die het kind heeft erkend en de man die het vaderschap van het kind opeist.

De erkenner en zij die de voorafgaande, in artikel 329*bis* vereiste of bedoelde toestemmingen hebben gegeven, zijn echter alleen gerechtigd de erkenning te betwisten, indien zij bewijzen dat aan hun toestemming een gebrek kleefde.

De erkenning kan niet worden betwist door hen die partij zijn geweest bij de beslissing waarbij de erkenning is toegestaan overeenkomstig artikel 329*bis*, of bij de beslissing waarbij de krachtens dat artikel gevorderde vernietiging is afgewezen.

De vordering van de vader, de moeder of de persoon die het kind erkend heeft, moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de persoon die het kind erkend heeft, niet de vader of de moeder is; die van de persoon die de afstamming opeist moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij of zij de vader of de moeder van het kind is; die van het kind moet op zijn vroegst worden ingesteld op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en moet uiterlijk worden ingesteld op de dag waarop het de leeftijd van tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na het ontdekken van het feit dat de persoon die het erkend heeft noch zijn vader, noch zijn moeder is.

§ 2. Onverminderd het bepaalde in § 1, wordt de erkenning tenietgedaan, indien door alle wettelijke middelen is bewezen dat de betrokkene niet de vader of de moeder is.

§ 3. De vordering tot betwisting die wordt ingesteld door de persoon die beweert de biologische vader of moeder van het kind te zijn, is maar gegrond als diens vaderschap of moederschap is komen vast te staan. De beslissing welke die vordering tot betwisting inwilligt, brengt van rechtswege de vaststelling van de afstammingsband van de verzoeker met zich. De rechtbank gaat na of aan de voorwaarden van artikel 332*quinquies* is voldaan. In ontkennend geval wordt de vordering afgewezen ».

B.2.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op paragraaf 1, vierde lid, van artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek. De verwijzende rechter stelt aan het Hof een vraag over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 22 en 22*bis* van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre zij een absolute grond van niet-ontvankelijkheid zou instellen voor de vordering tot

betwisting van een erkenning van vaderschap die meer dan één jaar na de ontdekking van zijn vaderschap is ingesteld door de biologische vader van het kind.

B.2.2. Uit de gegevens van de zaak en de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat het geschil dat aan de verwijzende rechter is voorgelegd, betrekking heeft op een vordering tot betwisting van vaderlijke erkenning die is ingesteld door een man die de afstamming opeist, dat het biologische vaderschap van die man is vastgesteld, maar dat de verwijzende rechter van oordeel is dat de termijn van één jaar waarbinnen die man in betwisting diende op te treden, is verstreken aangezien voldoende is aangetoond dat die man meer dan één jaar vóór het instellen van zijn vordering kennis heeft genomen van de resultaten van een vaderschapstest. De bepaling van het ogenblik waarop een persoon ontdekt dat hij de vader van het kind is, behoort tot de bevoegdheid van de feitenrechter, die in dat opzicht een uitgebreide beoordelingsbevoegdheid heeft.

B.3.1. Artikel 22 van de Grondwet bepaalt :

« Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de bescherming van dat recht ».

Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen ».

Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 22 van de Grondwet blijkt dat de Grondwetgever « een zo groot mogelijke concordantie [heeft willen nastreven] met artikel 8 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), teneinde betwistingen over de inhoud van dit Grondwetsartikel

respectievelijk art. 8 van het EVRM te vermijden » (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 997/5, p. 2).

B.3.2. Artikel 22*bis* van de Grondwet bepaalt :

« Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen deze rechten van het kind ».

Het vierde lid van die bepaling, dat verwijst naar het belang van het kind, is, zoals het tweede, derde en vijfde lid, het resultaat van de grondwetsherziening van 22 december 2008, die ertoe strekte de grondwettelijke erkenning van de kinderrechten te verruimen tot wat de essentie uitmaakt van het Verdrag inzake de rechten van het kind (*Parl. St.*, Senaat, 2004-2005, nr. 3-265/3, p. 41).

Artikel 3, lid 1, van dat Verdrag bepaalt :

« Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging ».

Zowel artikel 22*bis*, vierde lid, van de Grondwet als artikel 3, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind verplichten de rechtscolleges om in de eerste plaats het belang van het kind in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben. Artikel 22*bis*, vijfde lid, van de Grondwet geeft de bevoegde wetgever overigens de opdracht te waarborgen dat het belang van het kind de eerste overweging is.

B.4. Het recht op de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, zoals het door de voormelde bepalingen wordt gewaarborgd, beoogt in wezen de personen te beschermen tegen inmengingen in hun privéleven en hun gezinsleven.

Artikel 22, eerste lid, van de Grondwet sluit, evenmin als artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, een overheidsinmenging in de uitoefening van dat recht niet uit, maar beide artikelen vereisen dat in die inmenging wordt voorzien door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling. Die bepalingen houden voor de overheid bovendien de positieve verplichting in om maatregelen te nemen die een daadwerkelijke eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven verzekeren, zelfs in de sfeer van de onderlinge verhoudingen tussen individuen (EHRM, 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31).

B.5. De procedures met betrekking tot het vaststellen of betwisten van de vaderlijke afstamming, raken het privéleven van de verzoeker, omdat de materie van de afstamming belangrijke aspecten van iemands persoonlijke identiteit omvat (EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 33; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 30; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 102; 16 juni 2011, *Pascaud* t. Frankrijk, §§ 48-49; 21 juni 2011, *Krušković* t. Kroatië, § 20; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 60; 12 februari 2013, *Krisztián Barnabás Tóth* t. Hongarije, § 28).

De in het geding zijnde regeling voor de betwisting van een vaderlijke erkenning valt derhalve onder de toepassing van artikel 22 van de Grondwet en van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.6.1. De wetgever beschikt bij de uitwerking van een regeling die een overheidsinmenging in het privéleven inhoudt, over een appreciatiemarge om rekening te houden met een billijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen van het individu en de samenleving in haar geheel (EHRM, 26 mei 1994, *Keegan* t. Ierland, § 49; 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; 2 juni 2005, *Znamenskaya* t. Rusland, § 28; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 34; 20 december 2007, *Phinikaridou* t. Cyprus, §§ 51 tot 53).

Die appreciatiemarge van de wetgever is evenwel niet onbegrensd : om te oordelen of een wettelijke regeling verenigbaar is met het recht op de eerbiediging van het privéleven, moet worden nagegaan of de wetgever een billijk evenwicht heeft gevonden tussen alle rechten en belangen die in het geding zijn. Zulks vereist dat de wetgever niet alleen een afweging maakt tussen de belangen van het individu tegenover die van de samenleving in haar geheel, maar tevens tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokken personen (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 46; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 46; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 51), op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig is met de nagestreefde wettige doelstellingen. Die belangenafweging zou in principe ertoe moeten leiden dat de biologische en sociale werkelijkheid primeert op een wettelijk vermoeden indien dat laatste frontaal zou ingaan tegen de vastgestelde feiten en de wensen van de betrokkenen (EHRM, 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 40; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 44; 10 oktober 2006, *Paulik* t. Slowakije, § 46).

B.6.2. Bij het uitwerken van een wettelijke regeling inzake afstamming dient de wetgever de bevoegde overheden de mogelijkheid te bieden om *in concreto* een afweging te maken tussen de belangen van de verschillende betrokken personen, op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig zou zijn met de nagestreefde wettige doelstellingen.

Zowel artikel 22*bis*, vierde lid, van de Grondwet als artikel 3, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind verplichten de rechtscolleges om het belang van het kind als eerste overweging in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben, hetgeen de procedures in verband met het vaststellen van de afstamming omvat.

Hoewel het belang van het kind een primordiaal karakter heeft, heeft het daarom nog geen absoluut karakter. Bij de afweging van de verschillende op het spel staande belangen, neemt het belang van het kind een bijzondere plaats in door het feit dat het de zwakke partij is in de familiale relatie. Die bijzondere plaats maakt het evenwel niet mogelijk om niet eveneens rekening te houden met de belangen van de andere in het geding zijnde partijen.

B.6.3. Voor wat de termijnen in het afstammingsrecht betreft, wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het invoeren van termijnen op zich niet strijdig geacht met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens; enkel de aard van een

dergelijke termijn kan als strijdig worden beschouwd (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50).

B.7. De rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, zijn legitieme doelstellingen waarvan de wetgever kan uitgaan om een onbeperkte mogelijkheid tot betwisting van het vaderschap te verhinderen, zodat de wetgever ontvankelijkheidsvoorwaarden zoals « bezit van staat » en vervaltermijnen kon invoeren. In dat opzicht is het pertinent om de biologische werkelijkheid niet *a priori* te laten prevaleren op de socio-affectieve werkelijkheid van het vaderschap.

B.8.1. De in het geding zijnde bepaling heeft haar huidige formulering gekregen door artikel 16 van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan. Onder de vroegere regeling beschikten alle belanghebbenden over een termijn van dertig jaar die liep vanaf het opmaken van de erkenningsakte.

B.8.2. Met de wijziging van die regeling streefde de wetgever twee doelstellingen na : enerzijds, was het de bedoeling om « de gezinscel van het kind zoveel mogelijk te beschermen [...] door termijnen te bepalen voor het instellen van de vordering » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, p. 6) en anderzijds, om een zo groot mogelijk parallellisme te verwezenlijken tussen de procedure van betwisting van het vaderschapsvermoeden en de procedure van betwisting van de vaderlijke erkenning (*Parl. St.*, Senaat, 2004-2005, nr. 3-1402/7, pp. 51-52).

De procedure van betwisting van het vaderschapsvermoeden wordt immers geregeld door artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek. Betreffende de vervaltermijn voor het instellen van die vordering bepaalt artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek :

« De vordering van de moeder moet worden ingesteld binnen een jaar na de geboorte. De vordering van de echtgenoot moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is, die van de man die het vaderschap van het kind opeist moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is en die van het kind moet worden ingesteld op zijn vroegst op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en uiterlijk op de dag waarop het de leeftijd van

tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de echtgenoot zijn vader niet is ».

De vordering tot betwisting van het vaderschapsvermoeden moet dus worden ingesteld door de man die het vaderschap van het kind opeist, binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader is.

B.9. De in het geding zijnde bepaling stelt niet een absolute grond van niet-ontvankelijkheid in voor de vordering tot betwisting van een erkenning van vaderschap, maar stelt een termijn vast voor het instellen van een vordering tot betwisting van het vaderschap, wat wordt verantwoord door de zorg om de rechtszekerheid en een definitief karakter van de familiale relaties te waarborgen.

Artikel 330, § 1, van het Burgerlijk Wetboek voorziet ook in de mogelijkheid voor het kind om tussen de leeftijd van twaalf jaar en tweeëntwintig jaar of binnen een jaar na het ontdekken van het feit dat de persoon die het erkend heeft noch zijn vader, noch zijn moeder is, een dergelijke vordering in te stellen.

B.10. Door te bepalen dat de vordering tot betwisting van een vaderlijke erkenning die is ingesteld door de persoon die de afstamming opeist, moet worden ingesteld binnen één jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is, is artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek niet onbestaanbaar met de artikelen 22 en *22bis* van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.11. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 22 en 22*bis* van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het bepaalt dat de vordering tot betwisting van een vaderlijke erkenning ingesteld door de persoon die de afstamming opeist, moet worden ingesteld binnen één jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 17 oktober 2013.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels